

Kapitel 9

Texter skrivna på svenska av studenter med annat modersmål

Camilla Forsberg

Inledning

Att skriva akademiska texter kan vara svårt för alla ovana studenter. De vanligaste avvikelserna från ett förväntat vetenskapligt skrivande hos studenter i allmänhet finns inom genreanpassning, textbindning och innehållskoncentration. För studenter med ett annat modersmål tillkommer att de förutom att bekanta sig med själva ämnet måste läsa och skriva på ett annat språk samtidigt som de kanske tänker mera analytiskt på sitt modersmål. Detta kan göra att det tar längre tid för dem att tillämpa språkbruket inom en ämnesdiskurs.

Avvikelser i studenttexter som gäller allmän språkinläring och grundläggande språkkunskaper, såsom exempelvis stavning och ordböjning, ska naturligtvis uppmärksammas i studenternas texter men dessa områden är inte specifika för vetenskapliga texter. Studenter med annat modersmål än svenska som behöver utveckla sitt språk i allmänhet bör uppmannas att aktivt lyssna på och delta i olika samtal och läsa olika slags texter med fokus på språkstruktur och språkanvändning. Det är också bra för både lärare och studenter om man vid skrivuppgifter bildar responsgrupper där deltagarna bland annat kan korrekturläsa varandras texter 8. (Läs mer om respons i kapitel 6.)

I detta kapitel presenteras exempel från texter skrivna på svenska av studenter med ett annat modersmål. Innehållet omfattar avvikelser som är specifika för just denna grupp av studenter och avvikelser eller textfaktorer som viktiga att uppmärksamma ytterligare för denna studentgrupp. (En genomgång av uttryckssätt som är vanliga i studenttexter på svenska i allmänhet finns i kapitel 8.) Om man som lärare upptäcker dessa avvikelser i studenttexter är det viktigt att studenten uppmärksammas på dem och får förklaringar som tydligt inriktas mot språkliga uttrycksstruktur och funktion. Som i allt skrivande är respons en viktig grund för utveckling.

I inledningen till de olika avsnitten finns råd till studenter om vad de bör uppmärksamma i sina texter. Tanken är att lärare kan ge dessa råd till studenter när en uppgift introduceras eller vid genomgången av texter.

Språksituation

Råd till studenter

- *Innan* du börjar skriva din text: bestäm vilken slags text du ska skriva, hur du ska avgränsa innehållet, vilket syfte du har, vem du skriver till och vilken roll du har som avsändare.

Studenternas tidigare erfarenheter av skrivande får betydelse för hur de utformar sina texter. För att skriva en text måste studenterna ha genrekunskap, det vill säga kunna följa en ordning

för innehållspresentationen, formulera särskilda meningsstrukturer och använda ett visst ordval. Detta ska dessutom göras i förhållande till ämnesinnehållet, syftet, mottagarnas kunskaper och avsändarens roll. Det är viktigt att studenter med ett annat modersmål än svenska, och eventuellt mindre erfarenhet av skrivande i olika formella kontexter, får en tydlig genomgång av den aktuella språksituationen som gäller för uppgiften; Vilken slags text är det som ska skrivas? Vilket är syftet med texten? För vem skrivs texten? Vad ska läsarna kunna, tycka eller göra när de har läst texten? Vilken roll har studenten som avsändare? Får hon eller han synas i texten? Att visa goda exempel på väl fungerande texter inom genren och att ge tydliga anvisningar om var studenter kan få svar på språkrelaterade frågor, exempelvis ordlistor, handböcker och bibliotekets hemsida om referenshantering, kan bespara både lärare och studenter mycket arbete.

Atergivning och kommentarer

Att skriva akademiska texter innebär ofta att man som författare ska utgå från vad andra redan har skrivit inom området och samtidigt föra fram sin egen tolkning. För en del studenter som inte har svenska som modersmål ökar svårigheterna att skriva en text när de både ska återge vad någon annan har skrivit och kommentera detta.

I följande exempel kommenterar studenten två olika personers sätt att kategorisera svenskämnet och kommenterar sedan det som tydligast framgår av innehållet, med liten språklig variation. Informationen är dessutom hämtad från en annan källa än författarna själva:

I Svedners bok framkommer det olika teorier som Malmgren och Teleman hävdar att ämnet svenska är för något. Malmgren och Teleman delar in svenska i tre kategorier.

Malmgren hävdar att punkt nummer ett är ”svenska som färdighetsämne”, punkt nummer två ”svenska som litteraturhistoriskt bildningsämne” och den sista punkten är ”Svenska som erfarenhetspedagogiskt ämne”.

Teleman säger att punkt nummer ett är ”svenska som språkträning”, punkt två ”svenska som språk och litteratur” och punkt tre är ”svenska som livskunskap”.

Det finns likheter mellan båda teorierna., vars punkt nummer ett är självklara tydligheter på svensk ämnet som färdighet.

I detta exempel hade det förmodligen räckt om studenten hade kommenterat innehållet övergripande, och tydligt angivit källan, och på så sätt fört textens innehåll vidare utan att upprepa vad någon annan sagt, exempelvis:

I Svedners bok (1999) framkommer olika teorier om vad ämnet svenska är för något. Det finns likheter mellan teorierna, bland annat visar de tydligt på svenskämnet som ett praktiskt ämne.

Om det är speciellt viktigt att innehållet från de båda författarna Malmgren och Teleman lyfts fram bör studenten använda deras egna texter som källa.

Det är viktigt att studenterna redan från början får öva sig att sammanställa andras texter – med egna ord – och att de får en tydlig genomgång om varför egna kommentarer är viktiga i vissa uppgifter och hur sådana kommentarer kan utformas. Det är också viktigt att resonera kring när man kan använda citat, hur man bör redovisa källorna och varför man bör göra detta.

Struktur och utformning

I studenttexter är textbindning en faktor som ofta måste uppmärksammas. Det är bra om studenterna tidigt får reflektera över olika sätt att disponera ett innehåll både på avsnitts- och meningsnivå. De flesta problem med textbindning i studenttexter grundar sig i att studenten inte har skrivit sin text utifrån läsarnas perspektiv.

Textbindning

Råd till studenter

- Kontrollera vad som står först i meningarna; hur kopplas detta till den föregående meningen och till textens innehållet i stort?
 - Låt det som hör ihop stå ihop.
 - Sätt ut språkliga sambandsmarkörer som visar läsarna hur innehållet hänger ihop.
 - Stryk upprepningar och koncentrera innehållet.
-

Textbindningen är till för att visa läsarna hur innehållet i en text hänger ihop. Ovana studenter kan ibland utgå från att det som är klart för dem även är tydligt för andra och därför saknas ibland tydlig textbindning i deras texter. Tydlig textbindning skapas genom samverkan mellan olika faktorer i en text: placering av information inom meningar, innehållsliga samband och explicita språkliga sambandsmarkörer.

Första platsen i en huvudsats, fundamentet, är viktig plats när det gäller att få sammanhang i en text. I texter skrivna av vuxna med svenska som modersmål står subjektet i fundamentet i drygt hälften av huvudsatserna. Texter skrivna av studenter med ett annat modersmål än svenska brukar ha en större andel subjekt i fundamenten. I kombination med korta huvudsatser ger sådana texter ofta ett intryck av ett mera utvecklade språk med liten variation, även om de är grammatiskt korrekta. Exempel:

GVY ligger på ca 2 m under markytan. Det minsta avståndet från infiltrationsyta till grundvattnen måste vara 1,5 meter. Variationer kan vara från 1 till 1,5 meter om det är inströmningsområde.

Genom att bara placera någon annan satsdel i fundamenten kan de innehållsliga sambanden öka:

GVY ligger på ca 2 m under markytan. Det minsta avståndet från infiltrationsyta till grundvattnen måste vara 1,5 meter. *Om det är inströmningsområde* kan avståndet variera från 1 till 1,5 meter.

Textbindning skapas även genom att innehåll som hör ihop placeras tillsammans och genom att man sätter ut språkliga sambandsmarkörer. I följande exempel har studenten utgått från textens övergripande innehåll och inte funderat över hur texten ska hänga ihop språkligt:

(a) Skolan ska se mobbnings som något allvarligt och ha nolltolerans mot det och verkligen hjälpa dem som bli utsatta för det. (b) Det är tusen barn som blir mobbade varje dag. (c) Det är helt klart inte ok och det ska inte förekomma. (d) Det är svårt att se allt och hindra allt helst nu när samhäl-

let utvecklar ny teknologi som inte alla lärare känner till.

Det ovanstående exemplet behöver bearbetas på flera områden, men kan bli tydligare enbart genom att ordningen mellan meningarna ändras så att de innehållsliga sambanden blir tydligare:

(b) Det är tusen barn som blir mobbade varje dag. (c) Det är helt klart inte ok och det ska inte förekomma. (a) Skolan ska se mobbning som något allvarligt och ha nolltolerans mot det och verkligen hjälpa dem som bli utsatta för det. (d) Det är svårt att se allt och hindra allt helst nu när samhället utvecklar ny teknologi som inte alla lärare känner till.

Om studenten dessutom ökar textbindningen genom att ändra ordföljden i vissa meningar, lägga till sambandsmarkörer och stryka vissa delar som inte tillför något nytt, får texten ett tydligare innehållsligt samband och ger samtidigt ett mera koncentrerat och formellt intryck:

Varje dag blir tusen barn mobbade. Det ska inte förekomma. Skolan ska ha nolltolerans mot mobbning och verkligen hjälpa dem som bli utsatta, men det är svårt att hindra all mobbning när lärare inte känner till ny teknologi.

Det är viktigt att poängtera att en text inte automatiskt blir lättare att läsa för att studenten sätter in fler sambandsmarkörer, se följande exempel:

Depression kan ofta uppstå utan att *egentligen* kunna förklara vad som orsakar den *eftersom* man kan bli deprimerad inte *på grund av* en enda orsak utan det *beror på* ett samspel och samverkan mellan ett flertal faktorer.

De språkliga sambandsmarkörerna måste samspela med en övergripande logisk struktur. Det ovanstående exemplet skulle bli tydligare om studenten hade delat upp innehållet i tydliga passager och sedan bundit samman dem:

Depression kan ofta uppstå utan att man kan förklara vad som *egentligen* orsakar den *eftersom* man kan bli deprimerad av flera orsaker. Det kan *bero på* samspel och samverkan mellan ett flertal faktorer.

Syntax – satser och fraser

Många studenter med ett annat modersmål än svenska som studerar på högskole- eller universitetsnivå följer de grundläggande reglerna för svenska språkets struktur men kan förbise dem när de koncentrerar sig på andra delar av texten. För studenter som inte är explicit medvetna om reglerna utan följer dem mera intuitivt kan det vara bra att få en strukturell förklaring.

V2-regeln och negationer

Råd till studenter

- Kontrollera att det tempusböjda verbet står på andra plats i huvudsatser.
 - Kontrollera att negationer står på rätt ställe i huvudsatser och bisatser.
-

I svenska huvudsatser står det tempusböjda (finita) verbet på andra plats i huvudsatser, det vill säga som den andra satsdelen, exempelvis (subjektet är kursiverat):

Personlig munhälsa innebär ofta att inte lukta illa i munnen.

Jorden är mer genomsläpplig i område B.

Detta kallas ofta V2-regeln. (Undantag från V2-regeln är frågor som inleds med det tempusböjda verbet, exempelvis: *Innebär personlig munhälsa att inte lukta illa i munnen? Är jorden mer genomsläpplig i område B?*)

När en huvudsats inleds av någon annan satsdel än subjektet innebär V2-regeln att subjektet hamnar efter verbet och huvudsatsen får då omvänd ordföljd, exempelvis (subjektet är kursiverat):

Ofta innebär munhälsa att inte lukta illa i munnen.

I område B är jorden mer genomsläpplig.

Fenomenet är ovanligt i världens språk och måste läras in som en specifik regel för dem som inte har svenska som modersmål.

I följande exempel har studenterna inte följt V2-regeln, utan använt rak ordföljd trots att huvudsatsen inleds av en annan satsdel än subjektet (subjektet är kursiverat):

För våra unga informatorer *god hälsa handlade* om att må bra fysiskt och psykiskt, äta bra och motionera och slappna av, njuta av livet.

Som alla ämnen även hem- och konsumentkunskap har ett ”uppdrag” i skolundervisning som ett praktiskt ämne.

I det svenska skolsystemet *läroplanen styr* skolan.

Svenska bisatser har däremot nästan alltid rak ordföljd, det vill säga att subjektet kommer före det tempusböjda (finita) verbet, exempelvis (subjektet är kursiverat):

Faktum är att *det har* varit den enda praktiska delen av ämnet.
Hon skriver att *det är* viktigt att *man ska* uppleva naturen.

(Undantag är så kallade frågeformade konditionala bisatser: *Vårdar man sina tänder* håller de längre, som motsvaras av villkorsbisatser: *Om man vårdar sina tänder* håller de längre.) Att reglerna för ordföljd är olika i huvudsatser och bisatser i svenska kan ställa till problem för de studenter som inte har svenska som modersmål. I många andra språk används rak ordföljd i både huvudsatser och bisatser.

Ordföljdsreglerna i svenska språket kompliceras ytterligare av att negationer och andra satsadverbial placeras på olika ställen i förhållande till det tempusböjda (finita) verbet i huvudsatser och bisatser. I huvudsatser står negationen efter det finita verbet och i bisatser står negationen före det finita verbet (detta är den så kallade biff-regeln: i *bisats* står *inte* före det *finita* verbet), exempel i huvudsats:

Det *är inte* så viktigt i markbäddar.

exempel i bisats:

Det finns människor som *inte kan* beskriva naturen därför att man *inte* riktigt *har* upplevt den.

Det är främst placeringen av negationer i bisatser som brukar avvika i studenttexter. I följande exempel har studenterna inte följt reglerna för placering av negation i bisats:

*Om ledningarna och slamavskiljaren *är inte* täthetsprovade bör den sträcka som vatten gör i marken motsvara 2-3 månader.

*Biorock är en kompakt markbädd som lämpar sig för dem som har berg i dagen och *kan inte* gräva en anläggning i marken.

*Williams (1995) skiljer mellan stress och press och betraktar press som något som alla utsätts för och *kan inte* undvikas under våra dagliga liv.

Ordföljdsregler är grundläggande språkkunskaper och studenter som ofta visar avvikelser i ordföljd i sina texter bör uppmärksammas på detta och uppmanas att kontrollera det extra innan de lämnar in sina texter.

Subjektstvång

Råd till studenter

- Kontrollera att du har satt ut subjekt i meningarna.

Svenskan har, till skillnad från många andra språk, subjektstvång. Det innebär att både huvudsatser och bisatser måste innehålla ett explicit subjekt även om detta saknar specifikt innehåll, om det är okänt eller om innehållet tydligt framgår av sammanhanget i övrigt, exempelvis:

Det har senare gjorts undersökningar både i Härlövs borg också Lillö och i väster, där *det* var finkornig sand, fann *man* anläggningar.

I följande exempel introducerar studenten subjektet i en bisats och utelämnar det sedan i huvudsatsen:

När *individer* blir deprimerade lägger [de] ofta skulden och negativa skeendena på sig själva.

I följande exempel utesluter studenterna ett innehållstomt subjekt:

I Albanien lever ungdomarna av föräldrarnas inkomster tills de har hittat jobb, [det] finns inte a-kassa eller annan socialhjälp.

Att kunna ett annat språk hjälper [en] att trivas i en annan miljö, att skapa kontakter, att hitta ett jobb utomlands.

Studenter som ofta utelämnar subjekt i satser bör uppmärksammas på detta och uppmanas att kontrollera det extra innan de lämnar in sina texter.

Fristående bisatser och andra ofullständiga meningar

Råd till studenter

- Kontrollera att du har skrivit fullständiga meningar som innehåller både subjekt och finit verb.
 - Använd kommatecken om du vill göra en kort paus inuti en huvudsats.
-

I studenttexter i allmänhet är det vanligt att bisatser och andra ofullständiga fraser skrivs som egna grafiska meningar, det vill säga inleds med stor bokstav och avslutas med punkt, exempelvis:

Vi gjorde som så att en utav lärarkandidaterna har den första veckan och hela dagar, samt alla lektioner. *Bortsett från idrott, musik och slöjd.*

Att komma ut bland folk och träffa andra människor, gå på regelbundna kontroller så att man vet allt stämmer, även om det känns bra.

Detta är inte grammatiskt korrekt och hör främst hemma i mer litterära texter, där det kan användas för att uppnå en viss stilistisk effekt, eller i personliga anteckningar för att effektivisera skrivandet. Många studenter som har lärt sig svenska som ett andraspråk har ofta en god uppfattning om svenska språkets grammatik och kan därför ofta lättare se skillnaden mellan huvudsatser och andra ofullständiga satser när de uppmärksammas på strukturen i sina texter.

Råd till studenter

- Läs igenom din text och se om du kan koncentrera innehållet – kan du göra sammansättningar istället för att använda verb och bisatser?

Det är vanligt att studenter som har ett annat modersmål än svenska använder fler verbkonstruktioner i sina texter, det vill säga att strukturer uttrycks med verbfraser i stället för med komprimerade nominalfraser, exempelvis

... ett slutet system *som inte är beroende* av jordsammansättning.

De här förändringarna som sker på kulturlandskapet är både negativa och positiva.

istället för:

... ett slutet system *oberoende* av jordsammansättning.

Förändringarna i kulturlandskapet är både negativa och positiva.

Uttryck med verbfraser ger en talspråklig, och ofta mera okoncentrerad, stil. Berättande texter kännetecknas just av många verbfraser:

För en naturvårdare så ses den negativa förändringen av odlings- och kulturlandskapet som ett allvarligt hot. Så man arbetar mycket med att bevara de olika arterna vi har så de inte blir drabbade för mycket när man ska göra en förändring av naturen.

medan mer beskrivande texter innehåller fler nominalfraser (fler substantiv) och därmed får en större språklig koncentration:

För en naturvårdare ses den negativa förändringen av odlings- och kulturlandskapet som ett allvarligt hot. Därför försöker man bevara de olika arterna när naturen förändras.

Att texterna har en mera berättande stil kan bero på att studenter med ett annat modersmål är ovana vid det förväntade formella, vetenskapliga, skrivandet och i första hand skriver så kallade tanketexter istället för de förväntade presentationstexterna. (Läs mer om detta i kapitel 1).

Råd till studenter

- Skriv din text direkt på svenska.
 - Kontrollera att du har använt orden i rätt sammanhang och med rätt betydelse.
-

Att lära sig hantera ord inom nya områden är en viktig del av språkutvecklingen. Detta är den del av språkutvecklingen, som tillsammans med språkanvändning utifrån situation och sammanhang (pragmatik), fortgår hos alla språkbrukare när de grammatiska strukturerna (som exempelvis ordföljd och ordböjning) är automatiserade. När studenter med ett annat modersmål än svenska ska utveckla sin språkliga kompetens inom nya ämnesområden är det viktigt att de grundläggande delarna av ordinlärning är processade, exempelvis att studenten har ett basordförråd att bygga vidare på, kan genus- och numerusböjning för substantiv och olika tempusformer för verb. Nästa steg är att utveckla språket inom olika områden och i olika kommunikationssituationer.

Ordböjning

Det är vanligt att olika typer av böjningsavvikelser uppstår när studenterna koncentrerar sig på innehållet eller är stressade och trötta. I många fall överanvänds ord eftersom studenterna inte har lärt sig att avgränsa deras användningsområden eller har ett begränsat ordförråd. Enstaka avvikelser i ordval, kongruensböjning och tempusböjning är lätta att markera och kommentera som slarvfel, exempelvis:

Att inte vara *allergi* mot något att vara aktiv.

Bra mat är *viktig* men det är *viktig* för *han* att unna sig något onyttigt.

För *de* hälsa handlade mest om att vara frisk och *starkt*.

Om det är många grammatiska avvikelser bör studenten få hjälp att repetera grundläggande områden i språkinlärning av någon instans inom högskolan eller universitetet som har kunnig personal inom området, såsom exempelvis Lärverkstäder på Högskolan Kristianstad.

Ibland kan de språkliga avvikelserna ge upphov till olika tolkningar, exempelvis kan följande mening:

Munhälsa har en *special betydelse* för de mesta eftersom det skapar ett visst obehag.

skrivs om på två olika sätt:

Munhälsa har en *specialbetydelse* för de mesta eftersom det skapar ett visst obehag.

Munhälsa har en *speciell betydelse* för de mesta eftersom det skapar ett visst obehag.

Det blir ingen större skillnad rent innehållsligt vilken omskrivning man väljer men beroende på hur mycket man ändrar i en text kan även andra delar bli mera svårtolkade. Ska frasen ”för de mesta” i exemplet ovan exempelvis vara ”för de flesta” i det andra omskrivningsförslaget?

Som slarvfel innebär inte enstaka avvikelser några större problem för läsarna men texter som innehåller språkliga avvikelser kan bli mer svårtolkade om studenterna dessutom staplar information i meningarna utan någon tydlig struktur:

Hon tycker hälsa börjar i det yttre *taget* av en och om det inte *stöts* påverkas det inre.

I det svenska skolsystemet läroplanet styr skolan som i respektive av detta finns ett syfte, finns tydliga mål för att hjälpa läraren att framföra sin verksamhet och eleverna ska utveckla deras kunskaper i både praktik och teori.

I ovanstående exempel behöver studenten inte bara hjälp med den språkliga utformningen på ytan, utan hon eller han behöver även hjälp med att strukturera tankarna i sin text och skriva så att läsarna förstår hur innehållet hänger ihop.

Att ändra en text språkligt påverkar i många fall även innehållet och därför är det bra om man som lärare kan sitta tillsammans med studenten och gå igenom olika avsnitt i texten tillsammans, eller om studenten får diskutera den språkliga utformningen i en responsgrupp.

Ordval

När man skriver en text är det viktigt att välja rätt ord. Det räcker inte att ha kunskap om vad ett ord betyder utan man måste också veta vilka associationer ordet kan ge upphov till och i vilka sammanhang det kan användas – och när det bör undvikas. I följande exempel blandar studenten ord från olika stilmått:

Utseende är mycket viktigt men det finns de som tycker mest att tänderna bara ska *funka*.

För studenter med ett annat modersmål än svenska är det viktigt att de inte bara får veta att ett ord eller en ordform inte passar i ett sammanhang, utan även får veta var uttrycket skulle passa samt vilket ord eller vilken form de borde ha valt istället. I exemplet ovan är ordformen ”funka” är ett talspråkligt uttryck som bör ersättas med den neutrala formen i en formell text:

Utseende är mycket viktigt men det finns de som tycker mest att tänderna bara ska *fungera*.

I en del texter skrivna av studenter med ett annat modersmål än svenska kan man ibland se att ordval och konstruktioner skiljer sig från ett förväntat, svenskt, sätt att uttrycka sig, exempelvis:

Däremot i mitt hemland Albanien har *ämnet* en annan uppfattning.

För att *uppnå tryggheten i sig själv* motionerar han regelbundet.

Mellan våra informatorer har vi *små barns mammor* och för *den* hälsan betyder att familjen skulle må bra, den ekonomiska biten skulle fungera bra och att må bra i sitt sociala liv.

Följande punkter är mina *argumentationer* ...

Detta kan bero på att studenterna har översatt formuleringar från sitt modersmål till svenska eller att studenterna inte har kunskap om de sammanhang där orden kan och bör användas. För att undvika sådana avvikelser är det bra om studenterna redan från början formulerar sina texter på svenska.

Prepositioner

Råd till studenter

- Kontrollera att du har använt prepositionsuttryck korrekt.

Prepositionsuttryck är i allmänhet svåra att lära sig för studenter med ett annat modersmål. Det finns inga tydliga regler för användning av prepositioner i svenskan och därför måste prepositionsuttryck läras in separat för varje konstruktion (däremot gäller regeln att det efter en preposition ska vara objektsform på ett pronomen), vilket ökar riskerna för att välja fel preposition:

Äldre är mer uppmärksamma *av* sina tänder än de var när de var unga.

I Albanien ungdomarna lever *med* föräldrarnas inkomster tills de har hittat jobb.

I svenskan överanvänds ofta prepositionerna 'på' och 'till' av andraspråkstalare, exempelvis:

Självförtroende kan påverkas via självaktning av individens bedömning och uppfattningar *till* bl.a. personliga egenskaper, beteende, möjligheter, kunskaper och utseende ...

Det bästa är om studenterna regelmässigt slår upp prepositionsuttryck i frashandböcker för att kontrollera att de har använt konstruktionen på ett korrekt sätt.

Verbformer och konstruktioner

Råd till studenter

- Kontrollera att du har använt rätt verbformer i texten.
 - Kontrollera att du har använt samma tempus genomgående i texten.
-

I formella texter är det viktigt att man inte byter tempus utan att det är tydligt motiverat. För att relatera till nutid kan tempusformerna presens och perfekt kombineras, exempelvis:

Vi *har kontaktat* utbildningsförvaltningen i tre olika närliggande kommuner för att se om vårt antagande om modersmålundervisning *stämmer*.

För att relatera till förfluten tid kan tempusformerna preteritum (tidigare kallat imperfekt) och pluskvamperfekt kombineras, exempelvis:

Det *hade varit* bra med mer tid eftersom transkriberingen *var* tidskrävande.

I följande exempel har studenten kombinerat perfektformen med preteritum (tidigare imperfekt):

Småskalig torvbrytning *har förekommit* tidigare, men här *utvecklades* den stegvis till en storskalig industriell torvbrytning.

För att bli tydligare bör meningen skrivas om med pluskvamperfekt, istället för perfekt, för så att tidsangivelserna i meningen stämmer överens:

Småskalig torvbrytning *hade förekommit* tidigare, men här *utvecklades* den stegvis till en storskalig industriell torvbrytning.

I vetenskapliga texter sätter man ofta in hjälpverb för att visa läsarna om innehållet ska tolkas som mer eller mindre sannolikt eller vanligt, exempelvis 'brukar', 'bör', 'kan', och 'får'. Ju längre verbkedjor det finns i en mening desto fler böjningar och former blir det för studenterna att hålla reda på, och därmed ökar risken för felskrivningar och felböjningar, se nedanstående exempel:

Detta *kan ha* [att göra] *med* att man inte kan eller har lärt sig perception på rätt sätt eller bara inte kan tolka människor rätt.

Men efter *att läsa* [att ha läst] de här intervjuerna nog ser man att de unga personerna ser olika på de här olika dimensionerna, fast alla är unga och är bosatta i Sverige.

I det sistnämnda exemplet har studenten utelämnat hjälp verbet (*ha*) och istället böjt huvud verbet (*läsa*) i infinitiv.

Sammanfattning

Studenter som inte har svenska som modersmål och som därför kan ha mindre erfarenhet av olika skrivsituationer kan behöva särskild uppmärksamhet på vissa språkliga strukturer och innehållsliga resonemang. Möjligheten för studenter att anpassa sitt språk ökar om läraren inledningsvis går igenom vad som gäller för texttypen, syftet, ämnet och dess avgränsningar, mottagarna och avsändaren (se även kapitel 7).

Handböcker om skrivande

Garlén, Claes & Sundberg, Gunlög (2008). *Handbok i svenska som andraspråk*. Stockholm: Norstedts

Hultman, Tor (2003). *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm: Norstedts

Institutet för språk och folkminnen (Språkrådet) (2008). *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber

Svenska språknämnden (2005). *Språkriktighetsboken*. Stockholm: Norstedts

Svenska Akademien (2006). *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*. Stockholm: Norstedts

Svenska språknämnden (2003). *Svensket språkbruk. Ordbok över konstruktioner och fraser*. Stockholm: Norstedts

Terminologicentrum (2001). *Skrivregler för svenska och engelska från TNC (TNC 100)*.